

LUSETJERN OG LUSETJERNBEKKEN

Lars-Evan Pettersson, februar 2016

Lusetjern er et kjent navn på Søndre Nordstrand. Vi finner både Lusetjernveien , Lusetjerndalen og Lusetjern skole på kartet, men ikke noe Lusetjern. Det tjernet er for lengst forsvunnet.

Navnet Lusetjern betyr ikke at det var mye lus i tjernet. Navnet Lusetjern finner vi i hvert fall tre steder i Østmarka og betyr at tjernet er lite, som en lus.

Lusetjernet i Søndre Nordstrand lå i det lavereliggende området foran de eldste blokkene på Holmlia, der det nå er kolonihager, gangveier og et lite skogholt. Tre bekker rant ut i tjernet; Rosenholmbekken fra syd, Holmbekken (Jernbanebekken) fra øst og Lusetjernbekken fra nord. Fra tjernet rant Lusetjernbekken gjennom Lusetjerndalen mot nordvest og møtte Ljanselva litt før den rant ut i Oslofjorden ved Fiskevollbukta.

Lusetjernet omtales for første gang i biskop Jens Nilssøns beretning om sin visitasreise til Båhuslen i 1594. Reisen fant sted i mars og gikk langs den gamle vinterveien med hest og slede. Ferden gikk over Liabro og Houghth Bekken og etter hvert «Saa derfra i synder en ½ fiering til et lidet vand kallis Liusekiern 2 pilskud langt og 1 pilskud bred der droge wi i synder langs ad samme vand, og var der megit vand paa jsenn at det gik noget nær op i sleden».

På to gamle kart fra 1700-tallet er Lusetjern tydelig inntegnet i en sidebekk til Ljanselva.

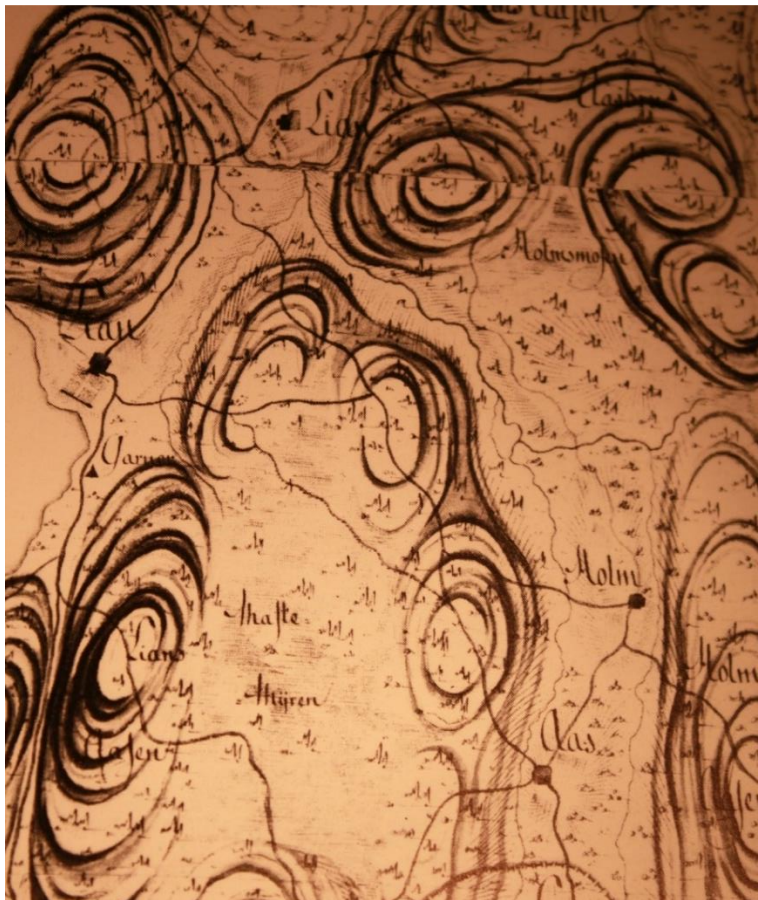

Kart fra 1716 (fra det lokalhistoriske heftet Bjørn Bonde 1-1978).

Kart fra 1757 (fra Utsikt over Nordstrands historie, 2000).

Også på et kart fra år 1800 kan vi se et tjern der de to bekkene Rosenholmbekken og Holmbekken møtes.

Kart fra 1800 (Norges Geografiske Oppmåling, 1800).

Da Smålensbanen (Østfoldbanen) ble anlagt i 1870-årene skulle den passere nært og delvis innpå tjernet med de ulemper det kunne medføre. Det ble derfor senket og utløpet ble ført i rør gjennom jernbanefyllingen. Utløpet av tjernet lå omtrent der det nå er en rist og tunnelåpning like øst for adkomstveien til Holmlia og Lusetjern skoler.

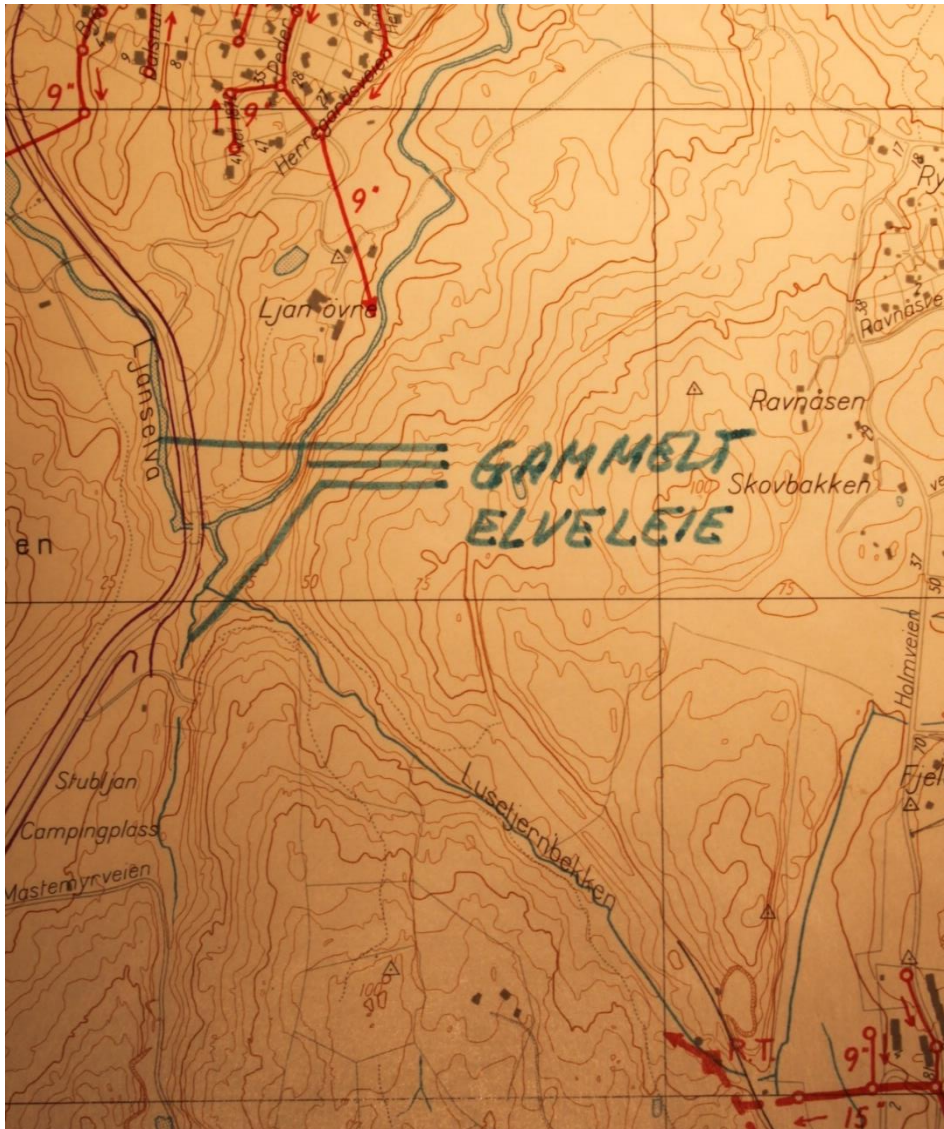
På et kart fra 1885 ser vi at det ikke er mye igjen av Lusetjern, men vi ser Smålensbanens første trasé.

Kart fra 1885 (Kristiania og omegn, blad II, 1885).

I 1920-årene ble Smålensbanen lagt om via Hauketo, og banen forbi der Lusetjern lå, ble nedlagt. Under krigen, høsten 1944, ble imidlertid en del av jernbanestrekningen i Lusetjerndalen planlagt å bli tatt i bruk på ny. Tyskerne brukte krigsfanger til å gjenoppbygge et sidespor fra Holmliaområdet, forbi restene av Lusetjern og et stykke inn i dalen ovenfor Lusetjernbekken. Dette skulle være en del av tyskernes planlagte drivstoff-forsyning til sine tropper. Det omfattet oljehavn og oljetanker nede ved Hvervenbukta/Ljanskollen. Herfra skulle drivstoff pumpes opp gjennom rør til jernbanen øverst i Lusetjerndalen for videre distribusjon. Pumpestasjonen skulle ligge inne i den tunnel som man kan se åpningen til øst for Mosseveien. Rørene fra oljetankerne og frem til jernbanen ble lagt ferdig men ble aldri tatt i bruk før okkupasjonen tok slutt. Sidesporet som krigsfangene bygget ble benyttet av NSB til ut i 1960-årene for å frakte sten fra stenbruddet der Holmlia skole nå ligger. Både rørene og sidesporet er for lengst borte. (Se mer om saken i årboken for Søndre Aker historielag, Sør i Aker 1989-1990).

Til langt ut i 1960-årene rant Lusetjernbekken mer eller mindre urørt gjennom en dyp dal ned til den møtte Ljanselva, litt sør for Øvre Ljan gård. Et avløpskart utgitt av Oslo kommune viser hvordan Ljanselva og Lusetjernbekken opprinnelig rant ned til Fiskevollbukta.

Kart fra 1961 (Oslo kommune).

Tidlig i 1970-årene ble Mosseveien lagt om over Mastemyr. I den forbindelse ble nedre del av Lusetjernbekken og nedre del av Ljanselva lagt i tunnel.

Et orienteringskart utgitt av Kolbotn IL i 1976 viser hvordan Holmliaområdet og Lusetjernbekken så ut den gang.

Utsnitt av orienteringskart fra 1976 (Kolbotn IIs orienteringsgruppe).

I forbindelse med Holmliautbyggingen i 1980-årene ble en lengre strekning av Lusetjernbekken lagt under fyllmasser, der det etter hvert ble anlagt idrettsbaner og grøntområde.

Det som gjenstår av Lusetjernbekken nå er en strekning fra nedenfor grøntområdet oppe ved Holmlia-bebyggelsen til den rist der bekken går inn i en tunnel like ovenfor Mosseveien, samt den lille strekning der bekken dykker frem ur en tunnelåpning ca. 100 meter ovenfor Fiskevollbukta.

Et orienteringskart utgitt av Bækkelaget's Sportsklub i 2001 viser hvordan deler av Holmliaområdet og Lusetjernbekken ser ut nå.

Utsnitt av orienteringskart fra 2001 (Bækkelagets Sportklub).